

MINT Ülkelerinde Demokrasi Ekonomik Büyüme Nasıl Etkilemektedir?

Pınar HAYALOĞLU¹

ÖZ: Son yıllarda büyüme literatüründe demokrasinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisine vurgu yapan çalışmalar ön plana çıkmıştır. Buna göre, demokrasiler güven ortamı yaratarak geleceğe ilişkin belirsizlikleri azaltmakta ve böylece sermaye birikimi ve yatırımları teşvik ederek ekonomik büyümeyi olumlu etkilemektedir. Bu çalışmada demokrasi ve ekonomik büyüme ilişkisi MINT ülkeleri için analiz edilmiştir. Söz konusu ilişki 1990-2012 yılları arası dönemde panel veri analiz tekniği kullanılarak araştırılmıştır. Ülkelerdeki demokrasi düzeyini temsil etmek üzere farklı değişkenlerin kullanıldığı çalışmada elde edilen sonuçlar, demokrasi ve ekonomik büyüme arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu bulguya göre, MINT ülkelerinde demokrasi düzeyini arttırmaya yönelik politikaların ülkelerin ekonomik büyümesini olumlu etkileyeceği ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi, Ekonomik Büyüme, Panel Veri Analizi

Jel Kodları: B25, C23, O43

How Democracy Effects Economic Growth in MINT Countries?

ABSTRACT: In recent years, studies emphasizing the impact of democracy on economic growth have stood out in growth literature. Accordingly, democracy reduces the uncertainty about the future by creating an environment of trust and thus has a positive effect on economic growth by encouraging capital accumulation and investments. In this study, the relationship between democracy and economic growth has been analyzed for the MINT countries. In this sense; the given relationship were analyzed via panel data method between the periods of 1990-2012. The results obtained by using different variables to represent the level of democracy in countries, revealed that it was a positive relationship between democracy and economic growth. According to the findings obtained, it can be expressed that policies to increase the level of democracy may a positive effect on the economic growth of the countries.

Keywords: Democracy, Economic Growth, Panel Data Analysis

Jel Codes: B25, C23, O43

¹ Yrd. Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi, İİBF İktisat Bölümü, pinarhayaloglu@gumushane.edu.tr

1. Giriş

Ekonomist Jim O’Neill tarafından 2000’li yılların başında ortaya atılan ve dünyanın en hızlı gelişen yükselen piyasaları olarak gösterilen BRIC (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin) grubu ülkelerinin son yıllarda zayıflamakta olan performansı alternatif piyasa arayışlarını gündeme getirmiştir. Bu doğrultuda yine O’Neill tarafından 2013 yılı sonunda dünya ekonomisinin “Yeni Dörtlü”sü olarak gösterilen Meksika, Endonezya, Nijerya ve Türkiye’den oluşan MINT grubu ortaya atılmıştır. Bu ülkelerin, özellikle avantajlı demografik durumları nedeniyle önümüzdeki 20 yıl için geleceğin ekonomileri arasında olacağı ileri sürülmektedir.

2013’den bu yana MINT ülkelerinin geleceğin yükselen ekonomileri olarak nitelendirilmesinin çeşitli sebepleri vardır. Bu ülkeler farklı tarihi, kültürel ve jeopolitik yapıya sahip olsalar da ekonomik açıdan bazı ortak özellikler taşımaktadırlar. Her şeyden önce önümüzdeki on yıl içinde Çin dahil, yaşlanan ve azalan nüfusun düşük büyüme oranlarına yol açacağı birçok gelişmiş ülkeye karşın, MINT ülkelerin tümü ekonominin hızlı büyümesine yol açacak büyüyen ve genç ağırlıklı bir nüfusa sahiptirler. Bu durum söz konusu ülkelerde çalışma çağındaki insan sayısının artacak olması anlamına gelmektedir. Bunun yanında Endonezya’nın Çin’e yakın olması, Türkiye’nin Avrupa Birliği’nin kıyısında olması, Meksika’nın Amerika’nın kapı komşusu olması ve Nijerya’nın Afrika’nın ekonomi merkezi olma potansiyeline sahip olması nedeniyle avantajlı bir coğrafi konumda bulunmaktadır. Diğer yandan Meksika, Endonezya ve Nijerya hammadde üreticisi ülkelerdir. Ayrıca bu dört ülkeden sadece Nijerya gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere katılan G-20 grubunun henüz üyesi değildir (Durotoye, 2014: 99). MINT ülkelerinin potansiyellerine bu kadar anlam yüklenmesinin bir sebebi de son yıllardaki akıllı hamleleridir. Türkiye’nin ihracat yaparak cari açığı kapatma ve büyümeyi artırma çabaları, Meksika’nın petrol yatırımları ve işçi dövizlerini çekme çabaları, Nijerya’nın tarım yatırımları ve Endonezya’nın hammadde ihracatının yanı sıra üretime odaklanması bu dört ülkenin neden odağa alındığının bir diğer göstergesidir (Yılmaz, 2015: 5).

MINT ülkelerinin söz konusu avantajlara sahip olmalarının yanında, hızlı ve istikrarlı büyüme sağlayabilmeleri, uygulayacakları politikalara bağlıdır. Bu doğrultuda ülkelerin ekonomi politikalarını, potansiyellerini harekete geçirecek şekilde yönlendirmeleri özel önem taşımaktadır. Şöyle ki, bu ülkelerde çalışma çağındaki insan sayısının artacak olması büyümenin sağlanması için yeterli değildir. Gelişmekte olan ekonomiler içerisinde yer alan ve yetersiz sermaye birikiminin önemli bir sorun olarak öne çıktığı bu ekonomilerde büyüme için hem yerli hem yabancı sermaye yatırımlarına ihtiyaç vardır. Son yıllarda ortaya çıkan görüş ise yatırımcı haklarının korunduğu ve yüksek güven düzeyine sahip yani kurumsal yapının güçlü olduğu toplumların daha fazla yatırım çektiği yönündedir (Mauro, 1995; La Porta ve diğerleri, 2008; Barro, 1991; Svensson, 1998; Asteriou ve Price, 2000; Tavares ve Wacziarg, 2001). Dolayısıyla bu ülkelerin söz konusu

fırsatları kullanarak beklenen performansı gösterebilmeleri ekonomik reformların yanı sıra kurumsal yapılarının da güçlendirilmesine bağlıdır.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'nin de bir parçası olduğu MINT grubu ülkelerinde, kurumsal yapının önemli bir unsuru olan demokrasi ve ekonomik büyüme ilişkisini araştırarak söz konusu ülkelere politika önerileri sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda hazırlanan çalışma altı bölüm olarak tasarlanmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde demokrasi ve ekonomik büyüme ilişkisini ele alan literatür sunulmuş, üçüncü bölümde veri seti tanıtılmıştır. Dördüncü bölümde tanımlayıcı istatistikler sunulmuş, ardından beşinci bölümde yöntem ve analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Bu bölümü sonuç ve değerlendirme kısmı takip etmiştir.

2. Literatür

Kurumsal yapının bir unsuru olan demokrasinin ülkelerin ekonomik büyüme sürecindeki etkilerinin ampirik olarak incelendiği çalışmalar özellikle 1990'lı yıllarda başlamıştır. Bu durum önemli ölçüde demokrasi düzeyinin ölçülmesindeki zorluktan kaynaklanmaktadır. Araştırmacılar çalışmalarında kendi geliştirmiş oldukları demokrasi endeksleri ile çalışmalar yapmış olsalar da ülkelerdeki demokrasi düzeyi ile ilgili kapsamlı ölçümler; Freedom House, Uluslararası Ülke Riski Rehberi (ICRG: International Country Risk Guide) ve Polity gibi kuruluşların yapmış oldukları araştırmalarla giderek yaygınlaşmıştır. Bu doğrultuda demokrasi ve ekonomik büyüme ilişkisini ele alan literatür incelendiğinde, araştırmacıların farklı demokrasi ölçümü kullandıkları dikkati çekmektedir. Aşağıda demokrasi ve ekonomik büyüme ilişkisine yönelik literatür kısaca değerlendirilmiş olup ilgili çalışmalar; kapsadığı dönem, ele alınan ülke grubu, kullanılan demokrasi göstergesi ve sonuçları itibarıyla Tablo 1'de özetlenmiştir.

Barro (1994), demokrasi ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi 1960-1990 yıllarını kapsayan dönemde 100 ülke için incelemiştir. Elde edilen bulgular; demokrasinin ekonomik büyüme üzerindeki olumlu etkisinin hukukun üstünlüğü, serbest pazar, kamu harcamalarının küçüklüğü ve yüksek beşeri sermayeye bağlı olduğunu göstermektedir. Buna göre, söz konusu değişkenler ve kişi başı reel gayri safi yurtiçi hasıla (GSYH) sabit tutulduğunda, demokrasinin büyüme üzerindeki genel etkisi negatiftir. Bunun yanında çalışmada; politik özgürlüğün düşük düzeyde olduğu ülkelerde demokrasinin büyümeyi hızlandırdığı, orta seviyede olduğu ülkelerde ise büyümeyi yavaşlattığı tespit edilmiştir. Benzer bir bulgu Helliwell (1994)'in çalışmasında elde edilmiştir. Helliwell (1994)'in çalışmasında demokrasi ve ekonomik büyüme ilişkisi 1960-1985 döneminde 125 ülke için araştırılmıştır. Çalışmada kişi başına düşen gelirin demokrasi üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, demokrasinin büyüme üzerindeki olumlu etkisi eğitim ve yatırım oranı gibi açıklayıcı değişkenlere bağlıdır.

Tablo 1: Demokrasi ve Ekonomik Büyüme İlişkisini İnceleyen Literatür

Çalışmanın Yazarı	Kapsadığı Dönem	Ele Alınan Ülke Grubu	Kullanılan Demokrasi Göstergesi	Sonuç
Abrams ve Lewis (1993)	1968-1987	90 ülke	Humana (1986), Gastil (1987)	Büyüme üzerinde pozitif etki
Barro (1994)	1960-1990	100 ülke	Gastil (1982-83)	Büyüme üzerindeki etkisi belirsiz
De Haan ve Siermann (1995)	1973-1988 1961-1992	96 ülke	Gasirowski (1993)'nin veri setine dayanarak kendi geliştirdikleri endeks	Büyüme ile arasında güçlü bir ilişki yok
Rodrik (2000)	1970-1989	90 ülke	Freedom House endeksi	Büyüme üzerinde pozitif etki
Leschke (2000)	1990 -1997	80 ülke	Freedom House endeksi	Ulusların refahı üzerinde pozitif etki
Tavares ve Wacziarg (2001)	1970-1989	65 sanayi ülkesi ve gelişmekte olan ülke grubu	Freedom House endeksine dayanarak kendi geliştirdikleri endeks	Büyüme üzerindeki genel etkisi negatif ve orta düzeyde
Yay (2002)	1971-1990	74 az gelişmiş ve gelişmekte olan ülke	Freedom House endeksi	Büyüme ile arasında bir ilişki yok
Beşkaya ve Manan (2009)	1970-2005	Türkiye	Freedom House endeksi	Büyüme üzerindeki etkisi belirsiz
Acemoğlu vd. (2014)	1960- 2010	175 ülke	Freedom House ve Polity IV endeksi	Büyüme üzerinde pozitif etki
Jacob (2015)	1960-2010	160 ülke	Polity IV endeksi, Freedom House endeksi, Pemstein vd. (2010)	Büyüme üzerinde pozitif etki
Helliwell (1994)	1960-1985	125 ülke	Gastil (1976)	Büyüme ile arasında doğrudan bir ilişki yok
Zouhaier (2012)	2000-2009	11 MENA ülkesi	Freedom House endeksi	Büyüme üzerinde pozitif etki
Ghosh ve Gregoriou (2009)	1960-1990	15 ülke	Gastil (1990)	Büyüme üzerinde pozitif etki
Ulubaşoğlu ve Doucouliagos (2004)	1970-1999	119 ülke	Freedom House endeksi	Büyüme üzerinde doğrudan etkili değil
Minier (1998)	1965-1987	96 ülke	Freedom House endeksi	Büyüme üzerinde pozitif etki

Abrams ve Lewis (1993)'in 1968-1987 döneminde 90 ülke için yapmış oldukları çalışmanın bulgularına göre, demokrasinin ekonomik büyüme üzerinde pozitif bir etkisi vardır. Buna göre, demokrasiler kişisel özgürlükleri arttırmakta ve diğer şartlar sabit iken demokratik olmayan rejimlere göre daha hızlı bir büyümeye yol açmaktadır.

De Haan ve Siermann (1995); demokratik rejimin ekonomik büyüme üzerinde doğrudan ve dolaylı etkilerini araştırdıkları çalışmalarında, demokrasi ve ekonomik büyüme arasında güçlü bir ilişkinin olmadığını ortaya koymuşlardır. Minier (1998); demokrasi ve ekonomik büyüme ilişkisini 1965-1987 döneminde 96 ülke için incelediği çalışmasında, demokrasinin büyümeyi doğrudan etkilediğini öne sürmüştür. Minier (1988)'in bulgularına göre; daha fazla demokratikleşme ülkelerin daha hızlı büyümesine yol açarken, daha az demokratik hale gelen ülkeler daha yavaş büyümektedirler.

Rodrik (2000), demokrasinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini 1970-1989 yıllarını kapsayan dönemde 90 ülke için araştırmıştır. Demokrasiyi ölçmek için Freedom House'un politik haklar ve sivil özgürlükler endekslerinden yararlanıldığı çalışmada katılımcı demokrasilerde yüksek kaliteli bir büyümenin sağlandığı yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Buna göre katılımcı demokrasiler; daha fazla öngörülebilir ve istikrarlı, şoklara karşı dayanıklı ve gelir dağılımında eşitliğin sağlandığı yüksek kaliteli bir büyümeye yol açarlar. Leschke (2000), 1990-1997 döneminde 80 ülke için ekonomik ve politik özgürlüğün refah ve büyüme üzerindeki etkisini incelemiştir. Demokrasi göstergesi olarak kullanılan politik özgürlük endeksi verileri Freedom House'dan elde edilen politik haklar ve sivil özgürlükler endekslerinden elde edilmiştir. Çalışma sonucu elde edilen bulgulara göre, politik özgürlük ulusların refahı üzerinde pozitif etkiye sahiptir.

Tavares ve Wacziarg (2001) çalışmalarında, demokrasi ve ekonomik büyüme ilişkisini 1970 ve 1989 yıllarını kapsayan dönemde 65 sanayi ülkesi ve gelişmekte olan ülke grubu için araştırmışlardır. Elde edilen bulgulara göre; demokrasi beşeri sermaye birikimini artırarak ve gelir eşitsizliğini azaltarak büyümeyi pozitif yönde etkilerken fiziksel sermaye yatırımlarını engelleyerek ve kamu tüketim harcamalarının GSYH'ya oranını yükselterek büyümeyi engellemektedir. Sonuç olarak bu iki etki göz önünde bulundurulduğunda, demokrasinin ekonomik büyüme üzerindeki genel etkisinin negatif ve orta düzeyde olduğunu söylemek mümkündür. Yay (2002), demokrasi ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi 1971-1990 döneminde 74 az gelişmiş ve gelişmekte olan ülke için araştırmıştır. Freedom House'dan elde edilen politik haklar ve sivil özgürlükler endeksinin kullanıldığı çalışmada elde edilen bulgular, demokrasi ile ekonomik büyüme arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymaktadır.

Ulubaşoğlu ve Doucouliagos (2004), demokrasi göstergesi olarak Freedom House'un politik haklar ve sivil özgürlükler endeksi birleştirilerek elde edilen politik özgürlük endeksi ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Elde edilen bulgular; politik özgürlüğün toplam faktör verimliliği ve beşeri

sermaye birikimi üzerindeki etkisinin pozitif, fakat fiziksel sermaye birikimi ve işgücü büyümesi üzerindeki etkisinin negatif olduğunu göstermektedir. Ghosh ve Gregoriou (2009)'un çalışmalarında, demokrasinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisi 1960-1990 yıllarını kapsayan dönemde 15 ülke için araştırılmıştır. Çalışmanın sonucuna göre, demokrasinin büyüme üzerinde pozitif bir etkisi vardır.

Beşkaya ve Manan (2009), demokrasi ve ekonomik performans arasındaki ilişkiyi Türkiye için araştırmışlardır. Çalışmada demokrasi ölçüsü olarak Freedom House'dan elde edilen politik haklar ve sivil özgürlükler endeksi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucu, demokrasi ve ekonomik performans arasındaki ilişkinin kurulan kimi modellerde pozitif, kimi modellerde ise negatif olması nedeniyle belirsiz olduğu ortaya konulmuştur. Zouhaier (2012)'nin çalışmasında demokrasi, yatırımlar ve ekonomik büyüme ilişkisi 2000-2009 döneminde 11 MENA ülkesi için araştırılmıştır. Yapılan analizler sonucu elde edilen bulgular; demokrasi ve yatırımlar arasında, sivil özgürlükler ve ekonomik büyüme arasında ve politik haklar ve yatırımlar arasında doğru yönlü bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Acemoğlu vd. (2014), demokrasi ve ekonomik büyüme ilişkisini 1960-2010 döneminde 175 ülke için araştırmışlardır. Çalışmada elde edilen bulgular, demokrasinin GSYH üzerinde anlamlı ve güçlü bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Jacob (2015) tarafından yapılan çalışmada, demokrasinin büyüme üzerindeki etkisi 160 ülke için 1960-2010 yıllarını kapsayan dönemde incelenmiştir. Ülkelerdeki demokrasi düzeyini temsil etmek üzere Polity IV araştırması, Freedom House ve Pemstein vd. (2010)'den elde edilen farklı ölçümlerin kullanıldığı çalışmada, demokrasi ve ekonomik büyüme arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.

3. Veri Seti

MINT ülkelerinde demokrasi ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin analizinde kullanılan değişkenler, elde edildiği kaynaklar ve beklenti işaretleri Tablo 2'de sunulmuştur.

Modellerde bağımlı değişken olarak kullanılan reel GSYH değişkeninin 2005 yılı baz alınarak dolar (\$) cinsinden elde edilen değerleri kullanılmıştır. İlgili değişken Dünya Bankası'nın World Development Indicators (WDI) veri tabanından elde edilmiştir.

Çalışmada üç farklı demokrasi ölçümünden yararlanılmıştır. İlki Freedom House'dan elde edilen politik haklar ve sivil özgürlükler endekslerinin ortalaması alınarak elde edilen DEM1 endeksidir. DEM1 endeksi, 1 ile 7 arasında değerler almakta olup 1 demokrasi düzeyi bakımından en iyi durumu, 7 ise en kötü durumu belirtmektedir. Demokrasi düzeyinin göstergesi olarak kullanılan ikinci değişken Politik Risk Servisi (PRS: Political Risk Services) tarafından hazırlanan Uluslararası Ülke Riski Rehberi (ICRG: International Country Risk Guide) endeksinden elde edilen ve ülkelerdeki demokratik sorumluluğu yansıtan DEM2 endeksidir. DEM2 endeksi, 0 ile 6 puan arasında değerler almaktadır. Endeks hesaplanmasında düşük değerler demokratik sorumluluk bakımından

daha yüksek bir riski, yüksek değerler daha düşük bir riski ifade etmektedir. Örneğin; hükümetin kendi halkına karşı olan duyarlılık düzeyinin düşük olduğu toplumlarda demokrasinin yerleşmediği kabul edilmekte ve endeks değeri yüksek olmaktadır. Demokrasi düzeyinin bir diğer göstergesi Polity IV araştırmasından elde edilen ve DEM3 ile ifade edilen endekstir. Ülkelerin demokrasi düzeylerini belirlemeyi amaçlayan DEM3 endeksine göre ülkelerin siyasi rejimleri, -10 (güçlü otokrasi) ile +10 (güçlü demokrasi) arasında yer alan puanlara göre sınıflandırılmaktadır. Endekste yüksek değerler demokrasi bakımından daha iyi sonuçları yansıtmaktadır. Kurumsal yapının bir unsuru olan demokrasi düzeyinin ülkelerin büyümesi üzerindeki etkisi pozitif veya negatif olabilmektedir.

Tablo 2: Modelde Kullanılan Değişkenler

Değişkenin Adı	Değişkenin Tanımlaması	Elde Edildiği Kaynak	Beklenti İşareti
LGDP	Reel GSYH	Dünya Bankası, WDI	
DEM1	Freedom House demokrasi endeksi	Freedom House	+/-
DEM2	ICRG demokrasi endeksi	PRS, ICRG	+/-
DEM3	Polity demokrasi endeksi	Polity IV	+/-
INF	Enflasyon oranı, tüketici fiyatları (yıllık %)	Dünya Bankası, WDI	-
GFC	Gayri safi sabit sermaye yatırımı (% GSYH)	Dünya Bankası, WDI	+
TRD	Dışa açıklık (İhracat+İthalat)/GSYH	Dünya Bankası, WDI	+/-
CRD	Özel sektöre verilen yurtiçi krediler (% GSYH)	Dünya Bankası, WDI	+

Çalışmada büyümenin diğer belirleyicileri olarak modele; enflasyon oranı, gayri safi sabit sermaye yatırımları, dışa açıklık ve özel sektöre verilen yurt içi krediler olmak üzere dört farklı kontrol değişkeni ilave edilmiştir. Enflasyon oranı, tüketici fiyat endeksi ile ölçülen yıllık enflasyon oranını göstermektedir. Literatürdeki genel kabul görmüş görüşe göre, enflasyon ekonomik büyümeyi olumsuz etkilemektedir. Gayri safi sabit sermaye oluşumlarının GSYH içindeki payı, GSYH içindeki yatırımların yıllar itibariyle yüzde olarak büyüme oranını göstermektedir. Yatırımların ekonomik büyümeyi pozitif olarak etkilemesi beklenmektedir. Bir diğer kontrol değişkeni olan dışa açıklık ise, mal ve hizmet ithalat ve ihracatının GSYH içindeki payının yıllar itibariyle yüzde olarak büyüme oranını yansıtmaktadır. Dışa açıklığın ekonomik büyüme üzerindeki etkisi pozitif veya negatif olabilmektedir. Son olarak özel sektöre verilen yurtiçi kredilerin GSYH içindeki payının ülkelerin ekonomik büyümesi üzerinde olumlu etkide bulunması beklenmektedir. Modelde kullanılan tüm kontrol değişkenleri Dünya Bankası'nın WDI veri tabanından elde edilmiştir.

4. Tanımlayıcı İstatistikler

Çalışmada kullanılan değişkenlere ait temel tanımlayıcı istatistikler Tablo 3’de sunulmuştur. Buna göre 1990-2012 yılları arasında MINT ülkelerinde ekonomik büyümenin ölçüsü olarak kullanılan GDP değişkeninin en yüksek değeri 1031112704873 dolar düzeyindeyken en düşük değeri 56070615711 dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Söz konusu ülkelerde ortalama GDP düzeyi ise 390336641099 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 3: Tanımlayıcı İstatistikler

Değişken	Gözlem	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
GDP	92	390336641099	275845035136.5	56070615711	1031112704873
DEM1	92	3.891	1.228	2	7
DEM2	92	2.368	0.734	0	3.79
DEM3	92	2.945	10.973	-88	9
INF	92	21.845	24.537	3.407	106.262
GFC	92	19.333	6.602	5.458	32.673
TRD	92	53.136	11.467	25.965	96.186
CRD	92	24.158	12.748	8.709	60.848

Demokrasi göstergesi olarak kullanılan Freedom House’dan elde edilen DEM1 değişkeninin en düşük değeri (2) 2002-2005 yılları arasında Meksika’da, en yüksek değeri (7) 1995 yılında Nijerya’da gerçekleşmiştir. DEM1 endeksi hesaplanmasında sayısal olarak düşük değerler daha iyi sonuçlara karşılık geldiğinden, bu durum MINT ülkelerinde demokrasi düzeyinin en yüksek olduğu ülkenin Meksika, en düşük olduğu ülkenin Nijerya olduğunu göstermektedir. ICRG’den elde edilen DEM2 değişkeninin en düşük değeri 0 olarak Endonezya’da (1990-1991 yılları), en yüksek değeri 3.79 olarak Nijerya’da (2006 yılı) gerçekleşmiştir. DEM2 endeks hesaplanmasında düşük değerler demokratik sorumluluk bakımından daha yüksek bir riski, yüksek değerler daha düşük bir riski ifade etmektedir. Dolayısıyla ele alınan ülke grubunda 1995-2012 yılları arasında demokrasi bakımından en riskli konumda bulunan ülke Endonezya’dır. Son olarak Polity IV araştırmasından elde edilen DEM3 değişkeninin en düşük değeri -88 olarak 1998 yılında Nijerya’da, en yüksek değeri 9 olarak Türkiye’de (1990-1992, 2011-2012 yılları) gerçekleşmiştir. DEM3 endeksinde -88 değeri standart puanlamanın dışında özel bir durum olup devletlerin yönetim süreçlerindeki geçiş dönemini ifade etmektedir.

Kontrol değişkenlerine bakıldığında, tüketici fiyatları cinsinden enflasyon oranını gösteren INF değişkeninin MINT ülkelerinde 1995-2012 yılları arasındaki en düşük değeri %3.407 iken en yüksek değeri %106.262 olarak gerçekleşmiştir.

Gayri safi sermaye oluşumunun GSYH içindeki payını ifade eden GFC değişkeninin en düşük değeri %5.458, en yüksek değeri ise %32.673 olarak gerçekleşmiştir. Diğer bir kontrol değişkeni olan TRD değişkeninin en düşük değerinin %25.965, en yüksek değerinin %96.186. olduğu görülmektedir. Son olarak, özel sektöre verilen yurtiçi kredilerin GSYH'ya oranını ifade eden CRD değişkeninin söz konusu yıllar arasında ortalama olarak %12.748 düzeyinde gerçekleştiği, ilgili değişkenin en düşük değerinin %8.709, en yüksek değerinin %60.848 olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 4: Korelasyon Matrisi

	GDP	DEM1	DEM2	DEM3	INF	GFC	TRD	CRD
GDP	1.0000							
DEM1	-0.229	1.0000						
DEM2	0.346	0.014	1.0000					
DEM3	-0.209	-0.286	-0.276	1.0000				
INF	0.050	-0.247	0.547	0.060	1.0000			
GFC	-0.636	0.327	-0.238	0.113	0.180	1.0000		
TRD	0.199	0.034	-0.280	0.108	-0.335	-0.286	1.0000	
CRD	0.356	0.052	0.223	-0.179	-0.049	-0.488	0.438	1.0000

Çalışmada kullanılan değişkenlere ait korelasyon katsayıları Tablo 4'te sunulmuştur. Tablo 4'den takip edileceği üzere demokrasi göstergeleri olarak kullanılan DEM1, DEM2 ve DEM3 değişkenleri ile GDP arasında yüksek bir korelasyon bulunmaktadır. Kontrol değişkenlerine bakıldığında; INF ve TDR ile GDP arasında pozitif ve sırasıyla %5 ve %19' luk bir ilişki olduğu, GFC ve CRD ile GDP arasında negatif ve sırasıyla %63 ve %35 oranında ilişki olduğu görülmektedir.

5. Yöntem ve Analiz Sonuçları

Bu çalışmada demokrasi ve ekonomik büyüme ilişkisi, Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 4 MINT ülkesi için incelenmiştir. Analiz yöntemi olarak panel veri analiz tekniğinin tercih edildiği çalışmada, 1990-2012 dönemine ait yıllık veriler kullanılmıştır. Panel veri analizi kapsamında öncelikle sabit ve tesadüfi etkiler modelleri tahmin edilmiş ardından hangisinin kullanılacağına karar vermek üzere Hausman testi yapılmıştır. Çalışmada analiz edilen örneklemin özelliği ve Hausman testi sonucu elde edilen bulgulara göre, en uygun yöntemin sabit etkiler modeli olduğu ortaya konulmuştur. Oluşturulan modeller aşağıda 1, 2 ve 3 nolu denklemlerde sunulmuştur.

Model 1:

$$LGDP_{it} = \alpha_i + \lambda_t + \beta_1 INF_{it} + \beta_2 GFC_{it} + \beta_3 TRD_{it} + \beta_4 CRD_{it} + \beta_5 DEM1 + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

$$i = 1, \dots, N; t = 1, \dots, T$$

Model 2:

$$LGDP_{it} = \alpha_i + \lambda_t + \beta_1 INF_{it} + \beta_2 GFC_{it} + \beta_3 TRD_{it} + \beta_4 CRD_{it} + \beta_5 DEM2 + \varepsilon_{it} \quad (2)$$

$$i = 1, \dots, N; t = 1, \dots, T$$

Model 3:

$$LGDP_{it} = \alpha_i + \lambda_t + \beta_1 INF_{it} + \beta_2 GFC_{it} + \beta_3 TRD_{it} + \beta_4 CRD_{it} + \beta_5 DEM3 + \varepsilon_{it} \quad (3)$$

$$i = 1, \dots, N; t = 1, \dots, T$$

Modellerde; i ülkeyi, t zamanı, β tahmin katsayılarını, α_i ülke sabit etkisini, λ_t zaman sabitini, ε_{it} hata terimini ve L ilgili değişkenin logaritmasının alındığını ifade etmektedir. Çalışmada demokrasi göstergesi olarak üç farklı değişken kullanılmış ve her biri ayrı ayrı modellenmiştir. Dolayısıyla demokrasi ve ekonomik büyüme ilişkisini analiz etmek üzere üç farklı model oluşturulmuştur. Modellere ilişkin tahmin sonuçları Tablo 5’te sunulmuştur.

Model 1’e ait sonuçlara bakıldığında, DEM1 endeksi ile büyümenin ölçüsü olarak kullanılan GDP değişkeni arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Yani demokrasi endeksinin değerindeki bir yükselme ekonomik büyümeyi olumsuz etkilemektedir. DEM1 endeksinin değerinin sayısal olarak yükselmesi (7’ye yaklaşması), ülkenin demokrasi bakımından daha kötü duruma gelmesi anlamına geldiğinden elde edilen bu bulgu, demokrasi düzeyindeki bir iyileşmenin büyüme üzerinde olumlu etkide bulunduğunu ifade etmektedir. Kontrol değişkenlere ait bulgular incelendiğinde; enflasyon oranı ile büyüme arasında negatif ve %10 seviyesinde, gayri safi sabit sermaye yatırımı ile büyüme arasında pozitif ve %5 seviyesinde ve özel sektöre verilen yurtiçi krediler ile büyüme arasında pozitif ve %1 seviyesinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Dışa açıklık değişkeni ile büyüme arasında ise anlamlı bir ilişki elde edilememiştir.

Demokrasi ölçümü olarak DEM2 endeksinin kullanıldığı Model 2’ye ait sonuçlar incelendiğinde, DEM2 endeksi ile ekonomik büyüme arasında pozitif ve istatistiki olarak %1 seviyesinde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yani DEM2 endeks değerindeki bir yükselme ekonomik büyümeyi olumlu olarak etkilemektedir. DEM2 endeksinin değerinin sayısal olarak yükselmesi ülkeler için demokratik sorumluluk bakımından daha düşük bir riski gösterdiğinden elde edilen bu bulgu, demokrasi düzeyindeki bir iyileşmenin ekonomik büyümeyi olumlu yönde etkilediği şeklinde yorumlanmaktadır. Bu bulgu DEM1 endeksinin kullanıldığı Model 1’in bulguları ile örtüşmektedir. Diğer yandan enflasyon oranı ve gayri safi sabit sermaye yatırımı ile büyüme arasında pozitif ve %1 seviyesinde

anamlı bir ilişki söz konusuyken özel sektöre verilen yurtiçi krediler ve dışa açıklık değişkenleri ile büyüme arasında ise anlamlı bir ilişki elde edilememiştir.

Tablo 5: Analiz Sonuçları

LGDP	Model 1	Model 2	Model 3
INF	-0.002* (0.001)	-0.008*** (0.001)	-0.007*** (0.001)
GFC	0.015** (0.007)	0.020*** (0.006)	0.025*** (0.007)
TRD	0.0007 (0.002)	0.004 (0.002)	0.003 (0.002)
CRD	0.008*** (0.002)	0.006 (0.002)	0.0006 (0.002)
DEM1	-0.169*** (0.029)		
DEM2		0.230*** (0.031)	
DEM3			0.009*** (0.002)
Sabit	25.556*** (0.232)	25.581*** (0.190)	25.860*** (0.217)
R²	0.55	0.62	0.48
F Testi	20.60 [0.000]	27.32 [0.000]	15.49 [0.000]
Hausman Testi	153.82 [0.000]	72.64 [0.000]	67.70 [0.000]
Gözlem Sayısı	92	92	92

Not: *, ** ve *** sırasıyla % 10, % 5 ve % 1 seviyelerindeki istatistiksel anlamlılık düzeyini göstermektedir. Parantez içindeki değerler t değerlerini, köşeli parantez içindeki değerler ise anlamlılık düzeylerini göstermektedir.

Son olarak demokrasi ölçümü olarak DEM3 endeksinin kullanıldığı Model 3'ye ait bulgular, DEM3 endeksi ile ekonomik büyüme arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. DEM3 endeksinde yüksek değerler demokrasi bakımından daha iyi sonuçlara karşılık geldiğinden elde edilen bu bulgu, ele alınan ülke grubunda demokrasi düzeyindeki bir iyileşmenin ekonomik büyüme üzerinde olumlu etkide bulunacağını ortaya koymaktadır. Bu bulgu DEM1 ve DEM2 endekslerinin kullanıldığı Model 1 ve 2'nin sonuçları ile uyumludur. Model 3'ün kontrol değişkenlerine ait bulgular ise Model 2'in sonuçları ile örtüşmektedir.

6. Sonuç ve Değerlendirme

Potansiyel genç nüfusları, coğrafi olarak avantajlı bir konumda bulunmaları ve Türkiye hariç hammadde üreticisi olmaları MINT ülkelerinin geleceğin ekonomileri olarak gösterilmesine yol açan başlıca faktörlerdendir. Bununla birlikte bu ülkelerin avantajlı durumlarını değerlendirerek kalkınma süreçlerini

olumlu bir şekilde yönlendirmeleri uygulayacakları doğru ekonomik politikalara bağlıdır.

Bu çalışmada MINT ülkelerinde demokrasi ve ekonomik büyüme ilişkisi 1990-2012 yıllarını kapsayan dönemde panel veri analiz tekniği kullanılarak araştırılmıştır. Çalışmada söz konusu ilişkiyi analiz etmek üzere üç farklı model oluşturulmuştur. Modellerin her birinde demokrasi düzeyini temsil etmek üzere farklı değişkenlerden yararlanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, MINT ülkelerinde her üç demokrasi göstergesindeki iyileşme ekonomik büyümeyi olumlu olarak etkilemektedir.

Bu sonuçtan yola çıkarak, MINT ülkelerinde demokrasi düzeyinin gelişmesi adına uygulanacak politikaların ekonomik büyüme sürecini olumlu etkileyeceği söylenebilir. Şöyle ki; demokrasi düzeyindeki iyileşme daha fazla öngörülebilir ve istikrarlı bir ekonomik ortam yaratarak büyümeyi teşvik etmektedir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin güvence altına alınmış olduğu demokratik bir toplumda, kaynakların daha etkin dağılımının sağlanarak ekonomik büyüme potansiyelinin artırılabilceğini söylemek mümkündür. Bu doğrultuda MINT ülkelerinde hızlı ve istikrarlı bir büyüme sağlanabilmesinin önemli bir koşulu, gerçekleştirilecek demokratik reformlar olarak ortaya çıkmaktadır.

Kaynakça

Abrams, Burton A. ve Lewis, Kenneth A. (1993), “Cultural and Institutional Determinants of Economic Growth: A Cross-Section Analysis”, *Public Choice*, 83, 273-289.

Acemoglu, Daron; Naidu, Suresh; Restrepo, Pascual ve Robinson, James A. (2014), “Democracy Does Cause Growth”, Nber Working Paper Series, Working Paper 20004.

Asteriou, Dimitrios ve Price, Simon (2000), “Political Instability and Economic Growth: Uk Time Series Evidence”, *Scottish Journal of Political Economy*, 48(4), 383-399.

Barro, Robert J. (1991), “Economic Growth in a Cross Section of Countries”, *Quarterly Journal of Economics*, 106 (2), 407-444.

Barro, Robert J. (1994), “Democracy and Growth”, NBER Working Paper, 4909, http://www.nber.org/papers/w4909.pdf?new_window=1, (Erişim: 07.05.2015).

Beşkaya, Ahmet ve Manan, Ömer (2009), “Ekonomik Özgürlükler ve Demokrasi ile Ekonomik Performans Arasındaki İlişkinin Zaman Serileri ile Analizi: Türkiye Örneği”, *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(10), 47-76.

De Haan, Jakob ve Siermann, Clemens L.J. (1995), “New Evidence on the Relationship between Democracy and Economic Growth”, *Public Choice*, 86, 175-198.

Durotoye, Adeolu (2014), "The MINT Countries as Emerging Economic Power Bloc: Prospects and Challenges", *Developing Country Studies*, 4(5), 99-107.

Ghosh, Sugata ve Gregoriou, Andros (2009), "Is Democracy Beneficial for Growth in Countries with Low Ethnic Diversity?", Economics and Finance Working Paper Series, Working Paper No. 09-08

Helliwell, J.F. (1994), "Empirical Linkages between Democracy and Economic Growth", *British Journal of Political Science*, 24, 225-248.

Jacob, Jeffry (2015), "Democracy and Growth: A Dynamic Panel Data Study", <http://www.cla.auburn.edu/economics/assets/File/jo-ecogrowth-dem-4.pdf>, (Erişim: 07.05.2015).

La Porta, Rafael ve diğerleri (2008), "The Economic Consequences of Legal Origins", *Journal of Economic Literature*, 46 (2), 285-332.

Leschke, Martin (2000), "Constitutional Choice and Prosperity: A Factor Analysis", *Constitutional Political Economy*, 11, 265-279.

Mauro, Paolo (1995), "Corruption and Growth", *The Quarterly Journal of Economics*, 110, 681-713.

Minier, Jenny A. (1998), "Democracy and Growth: Alternative Approaches", *Journal of Economic Growth* 3, 241-266.

Rodrik, Dani (2000), "Institutions for High Quality Growth: What They are and How to Acquire Them", National Bureau of Economic Research, Working Paper 7540.

Svensson, Jakob (1998), "Investment, Property Rights and Political Instability: Theory and Evidence", *European Economic Review*, 42, 1317-1341.

Tavares, J. ve R. Wacziarg (2001), "How Democracy Affects Growth", *European Economic Review*, 45, 1341-1378.

Ulubaşoğlu, Mehmet A. ve Doucouliagos, Chris (2004), "Institutions and Economic Growth: A Systems Approach", Econometric Society 2004, Australasian Meetings Paper No. 63.

Yay, G. Gürkan (2002), "İktisadi Gelişme ve Demokrasi İlişkisi Üzerine Bir Sınama", *İktisat Fakültesi Mecmuası*, 52(1), 27-54.

Yılmaz, Emre (2015), "Ekonomik Düzlemde Yeni Senaryo: BRIC Ülke Bloku Yerine Türkiye'li MINT", <http://www.kto.org.tr/d/file/ekonomik-duzlemde-yeni-senaryo---birc-bloku-yerine-turkiyeli-mint.pdf> (Erişim: 05.04.2015).

Zouhaier, Hadhek (2012), "Democracy, Investment and Economic Growth", *International Journal of Economics and Financial Issues*, 2(3), 233-240.